

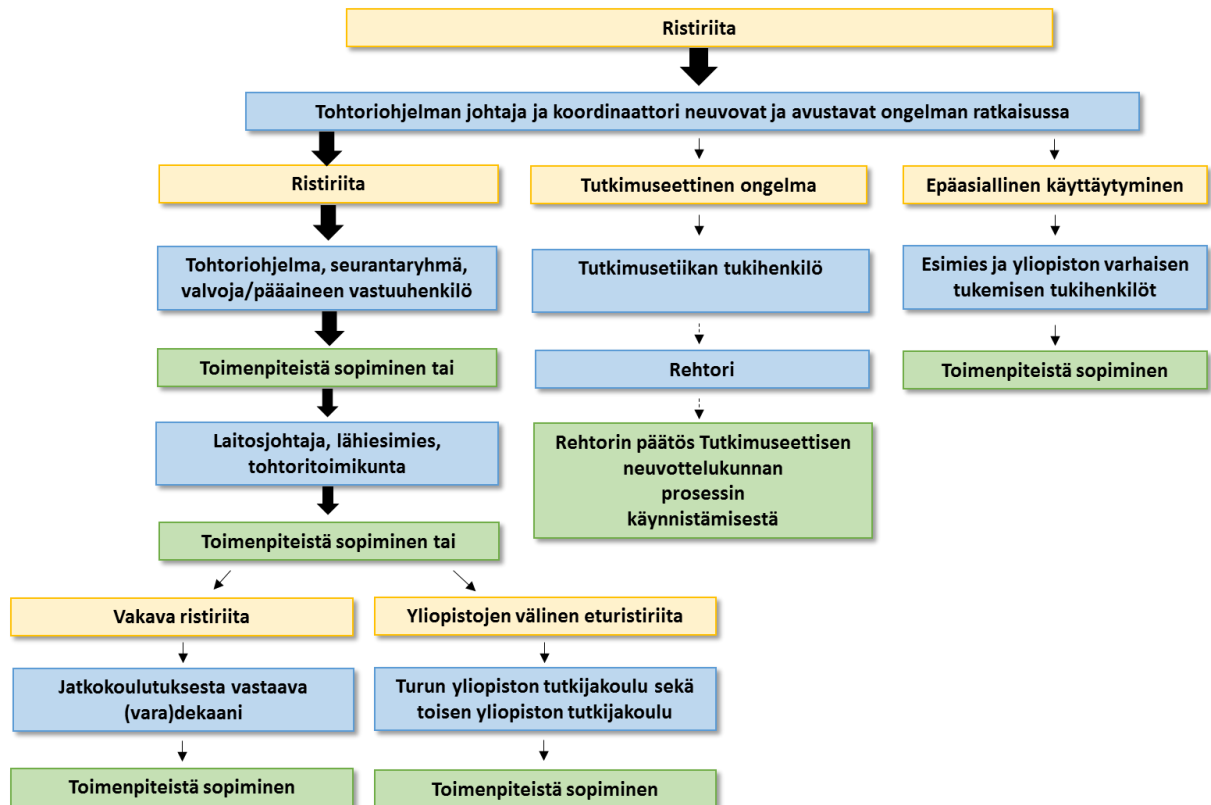

Turun yliopiston tutkijakoulun menettelytapaohje ristiriidoista tohtorikoulutettavien ohjauksessa

Tohtorikoulutettavan ja ohjaajan tai ohjaajien tai tietyissä tiedekunnissa valvojan tai pääaineen vastuuhenkilön välille voi syntyä tohtorikoulutettavan ohjaukseen liittyviä ristiriitoja esimerkiksi erilaisten odotusten, henkisten ja taloudellisten paineiden, kommunikaatio-ongelmien ja tieteellisten tai tutkimuseettisten erimielisyyksien vuoksi. Kyse voi olla myös siitä, että ohjaaja tai ohjattava ei saa yhteyttä toiseen osapuoleen tai jompikumpi ei pidä kiinni ohjaussuunnitelmassa sovitusta asioista. Näitä hyvin monenlaisia ongelmia kutsutaan tässä ohjeessa ristiriitatilanteiksi. Ohjaussuhteen ristiriitatilanteisiin on tärkeää puuttua mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, sillä pitkittyessään ne yleensä vaikeutuvat. Tavoitteena on ristiriidan ratkaiseminen, ei syyllisten etsiminen.

Ristiriidan ratkaisuprosessi

Mikäli ristiriidan osapuolet eivät pääse yhteisymmärrykseen, tulee heidän ottaa yhteyttä tohtorihjelman johtajaan tai koordinaattoriin (Kuvio 1). Luottamuksellisessa keskustelussa yhteyden ottanut henkilö kertoo tilanteesta ja samalla kartoitetaan tilanteeseen liittyvät keskeiset henkilöt. Matalan kynnyksen neuvontakeskustelun ei tarvitse johtaa lisätoimenpiteisiin eikä yhteydenottoon muihin osapuoliin. Mikäli tilannetta on syytä selvittää tarkemmin, tohtorihjelman koordinaattori ja johtaja avustavat osapuolia ristiriidan selvittämisessä ja seuraavat prosessia toimenpiteiden sopimiseen tai ratkaisuun asti. Selvitysprosessiin voivat osallistua tiedekunnasta riippuen esimerkiksi tohtorikoulutettavan seurantaryhmä (ohjausryhmä), valvoja / pääaineen vastuuhenkilö ja tohtorihjelman johtoryhmä. Ristiriitatilanteiden kohdalla, kuten muissakin väitöskirjaprosessin vaiheissa, on syytä ottaa huomioon vaatimus asiaa ratkaisevien henkilöiden esteettömyydestä. Mikäli tilanteen ratkaisu edellyttää toimenpiteitä, ne valitaan sen mukaan, minkälaisesta ristiriidasta on kyse. Useimmissa tapauksissa ristiriitaan löytyy ratkaisu tohtorikoulutettavan, ohjaajien, seurantaryhmän, valvojan/pääaineen vastuuhenkilön ja tohtorihjelman kanssa käydyissä keskusteluissa. Tavoitteena on, että selvitysprosessi on lyhyt, jotta ristiriidan osapuolet voivat jatkaa työnsä tekemistä häiriöttömissä olosuhteissa mahdollisimman nopeasti.

Kuvio 1. Ohjaukseen liittyvien ristiriitatilanteiden ratkaisuprosessit.

Mikäli ristiriitatilanne ei ratkea keskusteluista huolimatta, laitosjohtaja, lähiesimies tai tietyissä tiedekunnissa tohtoritoimikunta voivat avustaa ristiriidan ratkaisemisessa. Viime kädessä tiedekunnan jatkokoulutuksesta vastaava (vara)dekaani ehdottaa toimenpiteitä ristiriidan ratkaisemiseksi. Myös Turun yliopiston tutkijakoulun johtaja ja johtoryhmä voivat antaa sovitteluapua vakavassa ristiriitatilanteessa. Edellä esitettyyn prosessiin voidaan tehdä harkinnanvaraisia, ristiriitatilanteen luonteeseen soveltuvia muutoksia. Esimerkiksi mikäli ohjaajan siirtyminen toiseen yliopistoon on johtanut yliopistojen väliseen eturistiriitatilanteeseen, sovitteluun osallistuvat Turun yliopiston tutkijakoulu sekä toisen yliopiston tutkijakoulu tai muu tohtorinkoulutuksesta vastaava taho.

Hyvinvointipalveluiden tarjoamaa työyhteisösovittelua voidaan käyttää hyväksi vakavissa ristiriitatilanteissa sekä tilanteissa, joissa asiaa ratkaisevien henkilöiden esteettömyys ei toteudu. Työyhteisösovittelussa puolueeton ulkopuolinen henkilö, sovittelija, auttaa riidan osapuolia löytämään kaikkia osapuolia tyydyttävän ratkaisun sovittelumenettelyn avulla. Mahdollisuus työyhteisösovitteluun on tarjolla kaikille Turun yliopiston tohtorikoulutettaville ja ohjaajille, myös niille, joilla ei ole työsuhdetta. Työyhteisösovittelusta löytyy lisää tietoa yliopiston intranetistä hakusanalla ”Työyhteisösovittelu”.

Toimenpiteistä sopiminen

Ohjaukseen liittyvän ristiriitatilanteen korjaamiseen tähtäävät toimenpiteet olisi hyvä sopia kirjallisesti. Osapuolien tulee kunnioittaa yhteisesti sovittuja toimenpiteitä ja toimia niiden mukaisesti. Ristiriitatilanteen luonteesta riippuen toimenpiteitä voivat olla esimerkiksi ohjaussuunnitelmassa sovittujen asioiden päivittäminen tai uuden rinnakkaisen ohjaajan

26.6.2020

nimeäminen. Ohjaukseen liittyvien ristiriitatilanteiden ollessa korjaamattomia, ohjaussuhde voi päättyä joko ohjaajan tai tohtorikoulutettavan aloitteesta perustellusta syystä. Päätöksen ohjausjärjestelyihin tehtävistä muutoksista tekee opiskeluoikeuden myöntänyt tiedekunta. Mikäli ohjaussuhde päättyy, noudatetaan aiemmin tehtyjä sopimuksia aineistojen, tutkimustulosten, patenttien ja julkaisujen mahdollisesta hyödyntämisestä ja tarvittaessa täydennetään sopimuksia vastaamaan muuttunutta tilannetta. Ohjaussuhteen päättyessä ristiriitatilanteen seurauksena tohtoriohjelma avustaa ja neuvoo uuden ohjaajan löytämisessä tohtoriohjelman resurssit huomioiden.

Tutkimuseettiset ristiriidat

Tutkimuseettisten ongelmien ratkaisemisessa seurataan Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohjeistuksia. Sekä tohtorikoulutettavan että ohjaajan on tiedettävä, mitä tarkoitetaan hyvällä tieteellisellä käytännöllä, tutkijan ja ohjaajan vastuilla, mitkä ovat loukkausten tunnusmerkit ja miten ne käsitellään sekä mitä ovat oman tieteenalan eettiset normit ja käytännöt. Turun yliopiston tutkimuseetiikan tukihenkilöt tarjoavat matalan kynnyksen neuvontaa tutkimuseettisissä kysymyksissä. Hyvän tieteellisen käytännön loukkaamista koskevasta epäilystä tehdään kirjallinen ilmoitus rehtorille, joka tekee tarvittaessa päätöksen Tutkimuseettisen neuvottelukunnan prosessin käynnistämisestä.

Epäasiallinen käyttäytyminen

Tutkijakoulu noudattaa Turun yliopiston antamaa ohjeistusta kiusaamiseen, häirintään ja muuhun epäasialliseen käyttäytymiseen liittyen. Ohjeistus löytyy yliopiston intranetistä hakusanalla "Kiusaaminen ja häirintä". Työturvallisuuslaki (738/2002) velvoittaa, että työntekijän esimies selvittää työntekijöiden työhyvinvointia uhkaavat tilanteet. Vastaavasti yliopistositoumuksen allekirjoittanut taho on viime kädessä vastuussa epäasialliseen käyttäytymiseen liittyvien tilanteiden selvittämisestä. Turun yliopisto on linjannut, että varhaisen tuen palvelut (työterveydenhuollon palveluita lukuun ottamatta) ovat tarjolla kaikille tohtorikoulutettaville ja ohjaajille, myös niille, joilla ei ole työsuhdetta yliopistoon. Koska epäasialliseen käyttäytymiseen liittyvät tilanteet vaihtelevat, tapausten selvittämisessä noudatetaan soveltuvin osin joko henkilökunnan tai opiskelijoiden ohjetta. Tohtorikoulutettava, ohjaaja sekä esimies voivat hakea apua ja neuvoa yliopiston varhaisen tukemisen tukihenkilöiltä työyhteisön toimivuuteen häiritsevästi vaikuttavissa tilanteissa. Turun yliopistossa ei hyväksytä epäasiallista käyttäytymistä.